

In Time 2

Gender a genderová (ne)rovnost

Pedagogická
fakulta

FAKULTNÍ NEMOCNICE[®]
OLOMOUC

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Gender

- Gender někdy je také nazýván sociálním pohlavím.
- Na rozdíl od pojmu pohlaví, který je chápán výhradně v biologickém smyslu, označuje pojem gender kulturní charakteristiky a modely přiřazované mužskému nebo ženskému biologickému pohlaví a odkazuje na sociální rozdíly mezi ženami a muži.
- Tyto role se mění s časem a významně se liší podle kultury národa a dané historické etapy vývoje společnosti.
- Nejsou tedy přirozeným, daným rozdílem mezi muži a ženami, ale dočasným vývojovým stupněm sociálních vztahů (Český statistický úřad, 2016).

Genderová diskriminace

- Za genderovou diskriminaci lze považovat úmyslné společenské znevýhodnění osoby na základě jejího biologického pohlaví. Tento typ diskriminace lze jako i jiných rozlišit na přímou a nepřímou:
- **Přímá:** je taková forma řízení či zacházení, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci. Za diskriminaci z důvodů pohlaví se považuje i diskriminace z důvodu těhotenství nebo mateřství a z důvodu pohlavní identifikace (Český statistický úřad, 2016).
- **Nepřímá:** je takové jednání, kdy se zachází s jednotlivcem zdánlivě na základě jednotného neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byly znevýhodněny osoby jednoho pohlaví v porovnání s osobami druhého pohlaví, ledaže takové ustanovení, kritérium nebo zvyklost jsou objektivně odůvodněny legitimním cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné (Český statistický úřad, 2016).

Genderové stereotypy

- Jedná se o takové předpoklady, které zjednodušeně přisuzují mužům a ženám určité vzorce chování, určitou práci nebo roli, která je ovlivněná právě jejich pohlavím.

Cíl OSN

Rovnost mužů a žen

- Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek.

Cíl OSN

- **5.1 Celosvětově skoncovat** se všemi formami **diskriminace žen a dívek**
- **5.2 Eliminovat všechny formy násilí vůči ženám a dívkám** ve veřejné i soukromé sféře, včetně obchodu s lidmi a sexuálního či jiného vykořisťování
- **5.3 Odstranit všechny škodlivé praktiky** jako jsou dětské, předčasné a nucené sňatky či ženská obřízka
- **5.4 Uznávat a oceňovat neplacenou péči a domácí práce** pomocí zajištění veřejných služeb, infrastruktury a politik sociální ochrany a prosazování sdílené odpovědnosti v rámci domácnosti a rodiny podle zvyklostí dané země
- **5.5 Zajistit ženám rovné příležitosti** a plnou a efektivní účast na rozhodování na všech úrovních v politickém, ekonomickém i veřejném životě

Cíl OSN

- **5.6 Zajistit všeobecnou dostupnost služeb sexuálního a reprodukčního zdraví a reprodukčního práva**, jak bylo dohodnuto v souladu s Akčním programem Mezinárodní konference o populaci a rozvoji a Pekingskou akční platformou a závěrečnými dokumenty návazných konferencí
- **5.a Provést reformy, které ženám zajistí rovná práva k ekonomickým zdrojům**, možnost vlastnictví a hospodaření s pozemky i dalších forem vlastnictví, přístup k finančním službám, dědictví a přírodním zdrojům v souladu s národní legislativou
- **5.b Rozšířit možnosti využívání moderních technologií**, zejména informačních a komunikačních, pro posilování postavení žen
- **5.c Přijmout a posílit vhodné politiky** a vymahatelné právní předpisy **pro prosazování rovnosti žen a mužů** a posilování postavení žen a dívek ve všech sférách (OSN, 2022).

Nad čím se zamyslet

- Během **pandemie COVID-19** na ženy dopadly další povinnosti v oblasti domácích prací a péče o děti související se zavřením škol.
- **Ženy tvoří 70 % pracovních sil ve zdravotnictví a sociální práci, jsou tedy v boji proti koronaviru v první linii.**
- **Pokud žena žije s násilným partnerem, domácí karanténa snižuje její šance na dovolání se pomoci.**
- Říká se, že ženy pláčou a muži ne.
- Říká se, že ženy jsou pořádkumilovné a muži ne.
- Říká se, že ženy by měly vařit.
- Někteří kolegové/kolegyně komentují vzhled kolegyně či kolegy se sexuálním podtextem a opakovanými dvojsmyslnými narážkami.

Nad čím se zamyslet

- Lze si vše **objednat** – i dítě?
- Motivy pro náhradní mateřství – **peníze x pomoc** (někomu; pomoc sama sobě).
- Náhradní matka jako „**živý inkubátor**“.
- Má žena „právo“ být surogátní matkou i přes partnerův nesouhlas? Jaké **dopady na partnerský vztah** její rozhodnutí?
- Jak prožívají těhotenství surogátní matky její **vlastní děti**? Jaká omezení jim těhotenství jejich matky přináší?
- Co dělat, když **dítě rodiče nakonec nechtějí**?
- Co když se náhradní matka nakonec **nebude chtít dítěte vzdát**?
- **Má dítě právo** poznat „svou“ náhradní matku?
- Co když se během těhotenství zjistí, že **dítě má vadu** a náhradní matka chce jít na potrat nebo náhradní matka odmítá jít na potrat... Kdo rozhodne o tom, zda náhradní matka dítě donosí nebo ne?
- A další etické otázky.

Kde hledat další informace

- Český statistický úřad. (29. února 2016). *Gender: základní pojmy*. https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy
- OSN. (2022). *Cíle udržitelného rozvoje*. <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>
- Protector & Gamble. (n.d.). *Rovnost mužů a žen*. <https://cz.pg.com/rovnopravnost-muzu-a-zen/>
- Monda.eu. (n.d.). *Genderová diskriminace*. http://monda.eu/files/modules/gender/annex6_cs.pdf
- Saitzová, H. (2021, 6. srpna). *Násilí na ženách patří k Nejrozšířenějším projevům porušování lidských práv*. <https://advokatnidenik.cz/2021/08/06/nasili-na-zenach-patri-k-nejrozsirenejsim-projevum-porusovani-lidskych-prav/>
- Vláda České republiky. (28. října 2021). *TZ: Index rovnosti žen a mužů 2021: Česko má v rovnosti žen a mužů stále co zlepšovat*. <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tz-index-rovnosti-zen-a-muzu-2021-cesko-ma-v-rovnosti-zen-a-muzu-stale-co-zlepsovat-191474/>